Ч. 2 (12.951). Львів, субота 2. січня 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ. Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Протирадянський уряд Японії.

Як прийшла до влади знову партія Сенюкай? — — Пять антирадянських міністрів. — Майбутня активність Японії.

(Власна кореспонденція з Далекого Сходу).

Харбін, 15. грудня 1931.

Зовсім несподівано рада міністрів Японії, складена з членів партії Мінсейто, мусіла димісіонувати наслідком хитрої гри одного члена кабінету Адачі. Щож таке сталося, яка ріжниця між старим і новим кабінетом і чим ця подія для нас, українців, цікава?

Останній кабінет партії Мінсейто прийшов до влади в часі страшної господарської скрути, однак йому не вдалося нічого виконати з тої широкої програми, яку партія обіцяла при парляментарних виборах у минулому році, а тому весь час кипіло в парляменті, дарма, що партія мала там свою більшість.

В останніх часах сталась для Японії дві великі події: перша, це невдала — на думку японської преси — політика на европейському ґрунті (льондонська конференція), а друга — це квола політика у справі Манджурії. Коли армія ішла в наступ, міністр закордонних справ жадав миру і навпаки. Военні кола, які в Японії мають велику силу, були страшенно невдоволені цими відносинами і нехтуванням настроїв та чести японської армії.

Японська преса повела завзяту аґітацію за перебудову кабінету на широкій плятформі представників усіх головних національних партій. По цій лінії пішов один з міністрів, Адачі, який оголосив заяву, що викликала страшенну сензацію. Колиж кабінет зажадав, щоб Адачі подався до димісії, Адачі відмовився і поставив цілий кабінет у таку прикру ситуацію, що єдиним виходом з неї було зречення влади.

Тут треба зауважити, що перші орґанізатори Японії, як конституційної держави, передбачили, що ще довгенький час прийдеться Японії відчувати недостачу людей добре знайомих з державними ділами, а тому для вищої контролі праці всіх нових урядів і їх членів — міністрів, а також для давання порад буде створена Вища Рада під назвою „Генро“. Склад цього „Генро“ був вибраний з найповажніших осіб імперії, при чому вибрано їх до кінця їх життя і без права доновлювання та поширювання тої установи. Таким чином ця інституція може істнувати до менту, поки житимуть її первісні члени, при чому нині залишився у живих тільки один член, князь Сайонджі, котрому тепер біля 95 років. Впливи його величезні.

Ввесь час „Генро“ дивилось, що не настав ще час для рішучої політики супроти Радянського Союзу і тому японська політика була більше ніж невтральна, бо інколи навіть лаґідна для більшовиків. Але тепер час міняється.

Видно це саме зі способу, в який полагоджено кабінетну кризу. Ось цісар Японії, йдучи за прийнятим звичаєм, перед номінацією нового уряду спитав ради старенького князя Сайонджі, який спеціяльно для цієї цілі приїхав до Токіо. Вислідом цієї розмови була передача місії творення нового кабінету голові партії Сенюкай, п. Інукай. Цей останній теж перевів нараду з князем Сайонджі, а потім скликав комітет своєї партії і за пів години мав уже готовий склад кабінету — виключно зі своїх партійних однодумців. Таким робом розбились надії декого на коаліційний кабінет. Щож таке уявляє собою партія Сенюкай, яка прийшла до влади?

Ця партія була одною з перших політичних партій в Японії, при чому організатором її був князь Іто, відомий японський політик в 1900 р. З того часу вона вже кілька разів була при владі, при чому завжди проявляла величезну активність і твердість. М. і. ця партія вела фактично провід в дні першої російсько-японської війни, вона почала інтервенцію у Сибірі, вона предявила ультіматум Китаєві у славних 21 точках, вона окупувала для Японії провінцію Шаньтунь, взагалі — це партія активности.

В новому уряді маємо таких цікавих і з українського боку людей: премієр п. Інукай це [illegible] ворог комуністів, військовий міністр ґен. Аракі це людина, що 20 років пробула на закордонних посадах і знає між іншим московську мову, бо довго жила в Петербурзі, та міністром закордонних справ призначений п. Йошізава, дотеперішній японський посол у Парижі, який займався студіями не тільки над японсько-манджурським конфліктом, але і питаннями меншостей, тому, що він в часах до великої війни спеціяльно студіював національні питання Европи, в тім числі й українську проблему.

Цікаву заяву ми одержали від людини, добре поінформованої в ходах японської політики, що партія Сенюкай ставиться взагалі неґативно до комуністів і їх влади і тільки опозиція „Генро“ спинювала їй свободу рухів. Тепер, як видно з усіх дрібниць повстання нового уряду, „Генро“ почав дивитися інакше на цю справу, а тому діло анти-радянської політики Японії стає реальним фактом. Ще одна держава, що межує з кордонами Радянщини, отримала яскраво протирадянський уряд.

Новий військовий міністр ґен. Аракі в розмові з представниками преси заявив, що тепер весь кабінет дивиться твердо на розвязку всіх питань на Далекому Сході, щоби забезпечити Японії мир на віки. Воно — очевидно — передусім торкається питань китайського і манджурського. Найближча будучність покаже, як на ділі проявиться активність нового японського уряду.

Микола В. Самійлович.

Конференція у львівського воєводи.

Дня 29 грудня отримало кількадесять визначніших громадян, членів виділів наших суспільних, гуманітарних і харитативних Установ письмо такого змісту: (подаемо у дослівному перекладі) „Львівський воевода. У Львові, дня 28 грудня 1931. Ввічливо прохаю прибути на конференцію в суспільних (społecznych) справах, яка відбудеться дня 30. грудня 1931 р. в год. 18-ій в салі принять воевідського Уряду. Д-р Юзеф Болеслав Рожнецкі“.

Заступлені були Т-ва: „Бесіда“, „Будучність“, „Сокіл-Батько“, „Укр. Захоронка“, „Відродження“, „Т-во Взаїмна Поміч Учительства“, Т-во „Зоря“, „Укр. Гіґієнічне Т-во“, „Т-во Вакаційних Осель“, „Укр. Комітет Допомоги Безробітним“, „Укр. Лікарське Т-во“, „Т-во Купців“, „Луг“, „Порадня Матерей“, „Т-во Прихильників Освіти“, „Укр. Т-во Опіки над Еміґрантами“, „Т-во Опіки над Военними Могилами“, „Т-во Охорони Дітей і Опіки над Молодю“, „Народня Лічниця“, „Союз Укр. Адвокатів“, „Технічне Т-во“.

Ці Т-ва репрезентували Пані і Панове: п-і О. Бачинська, д-р Бурачинський, о. мітр. Войнаровський, Гануляк, Голіян, д-р Говикович, п-і Говиковичева, д-р Дашкевич, В. Децикевич, М. Заячківський, М. Каратницький, д-р Копач, дир. Колтунюк, В. Кривуцький, В. Кузьмович, Всев. Левицький, д-р Кость Левицький, о. Д. Лопатинський, д-р О. Назарук, д-р М. Паньчишин, д-р Софія Парфанович, д-р Подолинський, д-р Раковський, В. Сінґалевич, М. Таранько, п-і Е. Тишинська, д-р Філяс, І. Ющишин.

Конференцію відкрив воєвода Рожнецький, витаючи на вступі представників укр. громадянства як співгосподарів цієї землі та підчеркуючи, що скликав її і говорить тепер, як шеф загальної адміністрації а не як репрезентант уряду і що конференція ця не має політичних завдань. Львівське воевідство, що заселене трьома міліонами горожан, які належать до ріжних національностей і віроісповідань, має при веденні біжучих справ дуже багато буденних, льокальних питань, які можна розвязати лише тоді з успіхом, коли мешканці воевідства будуть трактовані як його співгосподарі, тобто як рівнорядні горожани держави. Як відповідальний за воевідство хоче воевода опертися на зорґанізоване громадянство. Життя складається з дрібних фраґментів і настроїв і при реалізації ріжних проблем громадського і державного характеру треба з тим рахуватися, бо лише через ці дрібниці доходиться до засадничих справ. „Зближімся до тих клопотів; хочу почути безпосередній голос, пізнати постуляти щоденного життя, бо лише так можна бу[illegible] з успіхом і у властивому обемі розвязати, при чому не шукаймо обопільних і минулих кривд. Підчеркую, що не використовую ситуації і не є це політичним маневром“. — Воевода заповів далі, що про перебіг конференції повідомить коротко пресу, полишаючи приявним свободу використати це у себе в своїх орґанізаціях, крім цього повідомляє, що зробить з того вжиток адміністр. шляхом, просить, щоби у дискусії порушувати лише справи суспільні, а не господарські і культурні, для яких відбудуться ще спеціяльні конференції і подає програму конференції: 1) Засаднича дискусія, 2) Проблема фізичного виховання („Луг“, „Пласт“, „Сокіл“); 3) Справи гуманітарні і харитативні; 4) інші справи напр. професійні і т. д.

Після промови воеводи вивязалася дискусія, у якій приявні поставилися позитивно до ініціятиви воеводи, а зокрема, у спеціяльній дискусії, представили ті трудноші і перешкоди передовсім з боку адміністрації і поліції, що, трактуючи громадян укр. народности не як громадян навіть II. чи III. кляси, але як взагалі громадян з обовязками але без прав — не дозволяють на розвиток тих установ, хоч діяльність їх є аполітична і дуже потрібна. Воевода обіцяв усі порушені квестії докладно простудіювати (наради були стенографовані) і піти на стрічу представленим бажанням. Підчеркуючи позитивний настрій нарад, воевода подякував присутним за участь і замкнув засідання.

Покищо подаємо інформації про сам хід конференції на основі реляції її учасників. До цієї справи в найближчому часі ще повернемо.

Счеркнення репарацій — конець світової кризи.

БЕРЛІН. 31. XII. ПАТ. Орган канцлера Брінінґа „Ґерманія“ заявляє, що з огляду на сполівану згоду більшости запрошених держав на вибір Льозани як місця нарад репараційної конференції німецький уряд не робитиме в цій справі ніяких застережень. Одначе Німеччина не може відступити від свого принципіяльного домагання, щоби конференція в Льозані полагодила остаточно справу воєнних відшкодувань. Німецький уряд не годиться з думкою англійських кол, що нова репараційна конференція з уваги на резерву Америки матиме тільки обмежений обсяг ділання. На конференції представники уряду заявлять, що дальше плачення репараційних сплат Німеччиною в якійнебудь формі є виключене та що счеркнення репарацій буде одиноким засобом зробити конець хронічному [illegible] світової кризи.

ПІД РОЗВАГУ ВСІМ.

Як наші люди виходять на переховуванні готівки по домах?

Нема дня, щоби часописи не приносили трівожної вістки про те, що вломники дібралися до якогось помешкання і забрали готівку або які інші вартісні річи. Дуже часто читаємо, що тут і там згоріли сховані гроші або пропали в який-небудь інший спосіб. Діється це не лиш у людей простих, але й також у людей високообразованих, адвокатів, лікарів, священиків і т. п. Вломники добуваються всюди де лише надіються добичі і ніхто перед ними не забезпечений.

З тої причини переховування дома готівки, особливо значнішої, не дає найменшої запоруки, що ця готівка є вповні забезпечена. Навпаки, готівка переховувана дома навіть у дуже дотепних, але завсіди наївних скритках є наражена на всякі свого роду небезпеки, а крім цього наражує самого властителя як і його домівників нераз на небезпеку утрати життя або бодай на каліцтво.

Крім цього ця готівка лежить цілком безужиточно і не приносить ані властителеві ані його родині ніякої користи, вона лежить як камінь і спричинює тільки клопоти з переховуванням та страх перед злодіями.

Власник такої готівки причиняється до скріплення грошової скрути. Бо таким чином остає поза обігом цілком недоцільно увязнених богато міліонів капіталу між самими таки українцями, наслідком чого грошова скрута між ними скріпляється ще більше.

Переховування готівки дома є з особистих оглядів небезпечне, з оглядів суспільних неморальне, а серед теперішніх обставин просто злочинне, особливо, коли це роблять образовані люди.

Бо яку користь мав зі своїх грошей адвокат, якому з бюрка вкрали тисячку долярів, або жінка з копичинецького повіту, якій згоріло 2600 долярів, або заможний господар, котрого підглядали і з вулика вкрали 400 долярів? Таких випадків можна нарахувати, на жаль, дуже багато. Крім злодія не мав з тих грошей ніхто найменшої користи.

Якби ті гроші були зложені в наших кредитових кооперативах або банках, то вирвали би не одного з матеріяльної, а може й моральної руїни, не одного поставили би на ноги тай отерли би не одну може вдовину або сиротинську сльозу і бодай в части злагіднили би цю скруту, яку тепер переживаємо.

Сам власник готівки, вибираючи кредитову інституцію, якій сам довіряє, мав би вповні забезпечений капітал, значні відсотки, внутрішній спокій, а найважніще вдоволення, що й він причинився до того, щоби потребуючого порятувати та що сповнив свій громадянський обовязок.

Тому то треба нам усім, пресі, просвітним та економічним організаціям, духовним, учителям і взагалі всім свідомим впливати на своїх знайомих, щоби не переховували готівки дома і переконувати їх, щоби складали її як вкладки ощадности в кредитових кооперативах по селах і містах або у Львові в Центробанку, Дністрі, Земельнім Банку Гіпотечнім та Українській Щадниці в Перемишлі і таким чином причинилися до скріплення свого, а тим самим і народнього добробуту. Наші кредитові установи дають повну запоруку безпечности, бо кожна з них уділює позичок дуже обережно та за відповідною і доброю порукою, готівку і вартісні папери мають обезпечені проти вломy і крадіжи, а що найважніше працюють між своїми і для своїх і не вдаються в ніякі ризикові підприємства. Крім цього підлягають контролі своїх власних контрольних органів та загалу членів, складають публично щороку свої рахунки і тому мають право тішитися повним довірям української суспільности.

Тому не можна зрозуміти тих людей, які волять тримати гроші дома і наражувати себе на небезпеку, ніж зложити їх на щадничу книжечку, мати забезпечений капітал і відсотки, а найважніше спокій.

Хотілось би, щоби цей скромний голос найшов якнайсильніший відгомін серед усіх українців і щоби не остав голосом вопіючого в пустині.

Іван Боднар.

Край неграмотности.

Статистика початкових шкіл у Румунії.

Читаємо у черновецькому „Часі“:

Міністерство публичної освіти виготовило статистику початкових шкіл у Румунії в шкільнім році 1929—1930.

Діточих захоронок було 1665. До них мало було ходити 734 тисяч дітей, а вписаних було тільки 114 тисяч 921 дітей, з котрих ходило до діточих городців дійсно тільки 98 тисяч 877 дітей. Учительок було 2165.

На Буковині були 92 городці з 81 учительками. 6581 дітей було вписаних, а ходило 5495 дітей.

В Бесарабії було 352 городці і 451 учительок. Вписано 23.375, а ходило 17.252 дітей на 128 тисяч обовязаних.

До початкових шкіл (від 7—16 років) мало би було ходити 2,144.666 дітей, а записалося 1,777.054, а котрих дійсно ходило до школи 1,149.000 дітей.

На Буковині було 91.410 дітей у шкільнім віці, записаних 86.301 дітей, а до школи ходило 10.386 дітей або 9 відсотків записаних.

У Бесарабії є 420.129 дітей у шкільнім віці, з котрих 309.550 записаних, а ходило дійсно до школи 15.276 дітей або 4 відсотки записаних до школи.

Бесарабія стоїть на останньому місці, бо пересічно ходило до школи в цілій державі 7 відсотків вписаних дітей, зате в старім королівстві 8 і пів відс. і в Семигороді 7 відс. Буковина стоїть з 9-ма процентами на першім місці.

В цілій Румунії не ходило зовсім до школи 1,995.666 дітей.

Ці голі цифри самі вказують на те, що Румунія — справжній край неграмотности.

А всеж-таки не тільки нарікаємо!

Кілька слів про нашу контролю молочности і її навчання.

Серед небуденно важких умовин приходиться працювати нашим культурно-освітнім і господарським установам. Бо вони сперті на грошах села, а воно їх має мало. Та всетаки, коли ці установи роблять такі праці, які безпосередньо корисні для села, то находять серед наших хліборобів повне зрозуміння й піддержку. Бо тепер такий час, що треба робити тільки те, що найконечніше, але треба дійсно робити, а не тільки нарікати.

Скорий перехід нашого сільського господарства зі збіжевої господарки на пашну (годівельну), який прийшов зі зростом господарської кризи, спричинив нові способи плекання молочної худоби дуже потрібними для наших хліборобів. Тому за чужими, головно данськими та чеськими зразками, почало Т-во „Сільський Господар“ вводити на наших селах контролю молочности коров, як один із засобів для раціонального плекання молочної худоби. Ця контроля молочности полягає в першу чергу у визначуванні раціональних пайків паші, добираючи для неї такі корми, щоби годувати ощадно, але так, щоби було з цього якнайбільше користи в збільшенні молока. Дальше контроля молочности провірює скількість і якість молока поодиноких коров, висортовує немолочні штуки, вводить племінні бугаї та молочний молодняк, дбає за чисті, зразко

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. СІЧНЯ 1932.

ІВ. НІМЧУК

Три актуальні публікації.

Небагато у нас появляється монографій чи хочби матеріялів до історії, культури й побуту наших сіл, міст або й цілих районів, тому з приємністю відмітимо нині кілька таких публікацій з останнього часу, що присвячені минулому й сучасному кількох повітів нашого краю. Маємо тут на думці невеличкі збірки-брошури, в яких зібрано цікавий матеріял до історії, особливож до історії українського культурно-національного руху, в Жовківщині, Яворівщині та Грималівщині.

Публікація, присвячена Жовківщині (*„З минулого Жовкви“*. Історична читанка. Накладом Філії Т-ва „Просвіта“ в Жовкві, 1930, стор. 36, вел. 8°) містить на вступі патріотичний вірш о. А. Труха ЧСВВ, а потім історію будови Українського Повітового Дому в Жовкві, статтю про археольогію Жовківщини (д-ра Яр. Пастернака), сім картин з історії Жовкви (д-ра Ів. Крипякевича), спомини з праці в Жовкві й повіті двох старших діячів (Волод. Даниловича і Мих. Сухого), дальше коротку історію всіх жовківських українських установ за останніх 50 літ (всіх установ подано 27), коротку статейку І. К. „Шануймо наше минуле!“ (про музей і словник діячів Жовківщини), до якої доданий спис померших діячів Жовківщини, а накінець кілька дрібних вісток у всячині (пожежі в Жовкві, саранча, повітря-помір, ураган 1880 р., присуди смерти). Вже з того змісту бачимо, що ця історична читанка приносить дійсно чимало цінного й цікавого матеріялу, який інакше або пропав би безповоротно або його будьби важко зібрати пізніше, коли вимруть старші діячі, що клали перші підвалини під будову новітнього українського життя в місті й повіті. Колиж до того додати, що ця збірна праця видана не тільки дбайливо, але й зі знанням предмету, то невеличку публікацію про Жовківщину слід признати дійсним вкладом у нашу популярно-наукову літературу з цієї ділянки.

Подібний характер має і книжечка, присвячена Яворівщині: *„Яворівщина. З її минулого і сучасного“*. (Накл. Філії Т-ва „Просвіта“ в Яворові, 1931, стор. 32, вел. 8°), що її видано з приводу 50-ліття першої української читальні в Яворові. На зміст цієї збірки складаються статті: З минулого міста Яворова (М. Голубця), З історії українського культурного та національного руху Яворівщини XVII.—XIX. ст. (д-ра М. Андрусяка), Нарис історії Філії Т-ва „Просвіта“ в Яворові (Е. Яворовського), монографія основника першої читальні в Яворові о. Осипа Лозинського (пера д-ра М. Андрусяка), Сучасний стан культурно-освітньої й економічної праці в Яворові і Яворівщині (автор її не поданий), а замикає стаття С. Харамбури „Яворів на 1. листопада 1918 р.“ В книжечці поміщено теж 11 світлин ріжних установ, нар. свят, пок. діячів то-що. І ця збірка зладжена дбайливо та з великою любовю до справи, а хоч зміст її, в порівнанні з першою згаданою публікацією, дещо обмежений, проте і вона сповнить — в цьому не сумніваємося — свою виховну місію.

Третя публікація, про яку хочемо сказати кілька слів, це *„Коротка історія Грималова і сіл судового грималівського округа“*, що її зібрав д-р Іван Крипякевич, а уложив і доповнив адв. д-р Гриць Олійник. Публікація ця, видана коштом і заходом філії і читальні „Просвіти“ в Грималові (1931, стор. 132, 16° + мапа околиці Грималова), підпала в Тернополі, де вона друкувалася, конфіскаті за два дрібні місця (згадка про полеглих у світовій та українсько-польській війні в одному селі (2 рядки) і також дрібна згадка про плебісцит у справі мови навчання в школах Грималівщини), а небавком після того влада приказала цілий її наклад спалити, що й виконано*). Одначе з уваги на те, що ціла та брошура була передрукована у львівській „Неділі“ без перепон, можемо написати про неї нашу згадку і ствердити, що автори історії Грималівщини завдали собі чимало праці, зібравши в ній безліч фактів і даних, дат і цифр, що так чи інакше характеризують життя й побут населення грималівської судової округи від найдавніших часів по нинішній день. Ціла та праця складається з таких пятьох розвідок: Загальна історія Грималівщини, Місто Грималів, Місто Товсте, Села грималівського округа і Письменники Грималівщини. Не маючи претенсій видавати науковий підручник, автори дали в цій книжечці наскрізь популярну читанку, в якій відведено відповідне місце кожній навіть найменшій оселі Грималівщини і відмічено совісно все те позитивне й негативне, чим відзначалася в давнину і тепер відзначається земля й населення судового грималівського повіту. Публікація, як і обі попередні, написана з піетизмом до предмету і булаб виконала безпечно своє завдання — на жаль, цензура не пустила її між людей**).

Маймож надію, що трагічна доля цієї, без сумніву вартісної публікації не тільки не знеохотить інших українських авторів, що ладять подібні популярні монографії ріжних наших місцевостей чи цілих повітів, але навпаки: додасть їм ще більше запалу й гарту до тяжкої, зате вдячної праці, якої значіння виходить далеко поза межі дотичних місцевостей чи районів і має просто надзвичайну національно-виховуючу вагу.

*) У Львові водиться так, що зі сконфіскованої книжки виривають тільки дотичні картки, після чого може вона йти на книгарський ринок, евент. з додрукованими картками і, очевидно, вже з білими плямами.

**) Подібні німецькі видання в Чехословаччині появляються без перепон не десятками, а сотками!

ві стайні та нагладає докладно ціле плекання худоби.

В наших селах, де контролю молочности переводять, революціонізується цілий спосіб господарювання. Зменшується площа збіжа, збільшується площа паші, головно окшних метеликоцвітних рослин, з яких ці останні вводять у землю азот і поправляють її в ріжних напрямках, збільшуючи через те її врожайність. Стайні стають головною журою хліборобів і їх держиться чистенько, вставляючи вікна і продуви (вентиляцію), раціонально використовують пашу й обірник. Через збільшення молока (деколи воно збільшується вдвічі!) приходить більше гроша в сільське господарство, а згрошевлювання його через кооперативні молочарні орґанізує ще сильніше наших хліборобів.

Контролю молочности ведуть, на основі порозуміння всіх наших економічних централь, кружки „Сільського Господаря“ по селах. Вони держать контрольорів, які відбули фахові курси, а ці проводять всю працю, ведучи докладні записки про кожну корову і кожне господарство, а вони є просто неоціненим матеріялом до перегляду і студій цієї ділянки нашого хліборобства.

Досі ведеться стало контролю молочности в Коломийщині в місцевостях Балинці (коров 203), Бучачки (коров 97), Тросанівка (80), Сопів (44), Княждвір (88) і Печеніжин. Другий район контролі молочности це Товмаччина, де ведуть контролю молочности в Миловані, Вільшаниці, Стриганцях і Рошневі, всюди по 20 коров, тому, що нема більше фахових сил до обслуги. В інших околицях краю цю справу вже започатковано.

Але для контролі молочности треба фахових контрольорів, а їх у нас не було. Тому Т-во „Сільський Господар“ уладило вже під ряд чотири курси контрольорів молочности в своїй школі в Коршові коло Коломиї, з яких останній щойно закінчився.

Коли говорити про сільсько-господарське шкільництво у нас, про навчання науки хліборобства наших селянських синів, то люди тільки плечами здвигають; кажуть: село грошей не має, то звідки візьме на науку. Та це власне груба помилка. Бо наше село находить гроші на навчання, з якого є дійсна користь і цим навчанням дорожить. Але хоче також, щоби воно було доцільне і направду добре. Доказом на це твердження є власне останній курс контролі молочности „Сільського Господаря“, що покінчився 24. грудня ц. р. в Коршові і трівав шість тижнів. Оплата за курс була відносно висока, бо всі курсанти мешкали з огляду на методи науки примусово в інтернаті і виносила за шість тижнів 120 зол. Місць було 30, але на курс треба було приняти аж 39 курсантів, з чого тільки один платив половину оплати, а двох було доходячих. Богато зголошень не узглядненo, а листи кандидатів свідчили про те, як дуже вони хотіли вчитися. Не треба при цьому забувати, що покінчення курсу не дає ніякої посади, а противно курсант мусить ще чимало наборикатися, щоби показати в селі, що на курс даром не їздив. Оплати за курсантів платили або вони самі чи їх батьки, або молочарські кооперативи (богато так, що курсант має звернути) або дещо курсанти, а дещо установи (філії чи кружки „Сільського Господаря“, кооперативи і т. д.). І всеж таки гроші на науку контролі молочности найшлися в селі, бо справа була живою і для селян зрозумілою.

Так збільшиться знова число наших контрольорів молочности по селах, а з цим нова, цікава і прибуткова ділянка праці „Сільського Господаря“ ще краще розвинеться.

Таких ділянок праці на нашому селі ще богато. Треба тільки твердих рук, які з готовим, послідовно виконуваним пляном пішлиб їх організувати. Село зрозуміє корисні інтенції, коли вони дійсно корисні, а на навчання не пожаліє гроша, коли це навчання не буде відірване від сьогоднішньої сільської дійсности. Проводження контролі молочности і її навчання через „Сільський Господар“, це зразок, що такі речі у нас ідуть і на них дивиться з цікавістю село. А серед теперішнього загального звичаю нарікання — це відрадний прояв, що поза нарікканням робимо теж на селі і позитивну та корисну роботу.

Інж. Е. Храпливий.

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

„Все буде в порядку...“

В **Перемишлянах** і взагалі в **Перемишлянщині** конскрипційними комісарями були майже самі поляки і подекуди жиди. В самих Перемишлянах конскрипція пішла досить можливо, але зате по селах далеко ґірше. Ось кілька прикладів:

Унів: Комісарі виповнювали аркуші чорним олівцем, не давали двомовних аркушів і взагалі виповнювали їх так, як їм хотілося. Хоч староста заборонив дальше виповнювати олівцем, комісарі робили так дальше, як їм подобалося та страшили людей арештом і т. п.

Лоні: Комісарі Фрідман Лібер, Владислав Кшиви і Франко Кобильник страшили людей під церквою, що коли не будуть виповнювати аркушів так, як їм скажуть, то підуть під наглий суд та що прийде карна експедиція. Не давали теж двомовних аркушів і коли селяни звертались до вищих властей, то всюди їм говорили, що все буде в порядку.

Утіховичі: Комісар Щепанюк не виповнював у рубриці „розговірна мова“ так, як йому казали селяни, лише так, як сам хотів. А коли його запитали, чому так робить, відповів, що так йому хочеться (на цей доказ є 45 підписів з того села).

Янчин: Комісар п-а Сікорська як переводила спис, то виганяла всіх з хати і лишала лише самих старців, що не вміли читати й писати та виповнювала аркуші, як їй хотілося, а коли хто ставив опір, то страшила, що буде арештований та що приїде карна експедиція. Двомовних аркушів не давала.

Добряничі: Комісар, якого назвища ніхто не знав, не тільки не мав двомовних аркушів, але всюди писав розговірна мова „руська“ і коли його о. Королюк спитав, чому так робить і чому пише розговірна мова „руська“, а не „українська“, він відповів, що тому пише по руськи, бо це йому забирає менше часу і що мова українська й руська є однакові.

Подібно відбулася конскрипція також по інших селах повіту. І хоч покривджені селяни ходили до вищих властей з зажаленнями на спосіб переведення конскрипції, то всюди їм говорили, що все буде в порядку.

Б—н.

——o——

Так більшовики платять.

БЕРЛІН, 31. XII. ПАТ. У відповідь на дементі радянського амбасадора в Берліні в справі алярмуючих вістей про бувшого радянського комісаря закордонних справ Чічеріна соціялістичний „Форвертс“ виступає з заявою, що Радянщина не має закону, який нормує службові емеритури, та що їхнє призначення залежить цілковито від рішення уряду. Будучи тяжко хорим, Чічерін звертався кілька разів до радянської влади з проханням, щоби позволила йому виїхати за границю на лікування, однак це прохання влада все відкидала. Тому слід спитати, де перебуває і як живе Чічерін.

——o——

Німецькі комуністи при роботі.

БЕРЛІН, 31. XII. ПАТ. Поліція в Гамбурзі викрила комуністичні приготування до ґенерального страйку на німецьких і чужинних кораблях, що находяться в німецьких портах. В останніх днях комуністи розвивали акцію в Штетені, Бремергафені, Данціґу, Кільонії та Гамбурзі, формуючи серед корабельних залог так звані комітети активної боротьби, які мають занятися приготуванням до викликання страйку в дні 2. січня.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. СІЧНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ.

Серед нових книжок.

(Михайло Рудницький: „ОЧІ ТА УСТА“. Графіка **Павла Ковжуна**. В—во Ізмараґд, Львів, 1932.)

Книжки Михайла Рудницького мають уже свою славу серед української читаючої публики. Кожна з них — свого роду ревеляція, нове обличчя автора, що відбіг далеко від звичайного шабльону галицької літературної творчости. Широко коментовані „Нагоди і пригоди“, виявили нам письменника легкої новелістичної форми, що разом з оригінальним, цікавим стилем, увів у нашу літературу щось із засвоєної від французів легкости та іронії. Низка фейлєтонів „З проблем літератури“ — перша від часів Івана Франка поважніша критична праця на европейські літературні теми.

„Очі та уста“ — це мала, чепурно видана книжечка. Перегортаємо сторінки. Перше, що дивує нас це брак іронії. Творчість М. Рудницького вагається між двома бігунами. Від Шамфора і Ріваролі до Верлена і Верґарна, від іроніста до чистого лірика — це постійні вагання творчости Рудницького. Хто мало знайомий з цим ліричним обличчям автора „Нагод і пригод“, того певне здивує багацтво чистого ліричного відчування, навіть правдивого сентименту, у новій його книжці.

Згідно з правилами поетики та прозодії побудовані ці поезії в прозі; строфи і ритміка черґуються як у поемі. Не можу відмовити собі приємности зацитувати тут хоч дещо:

„Пестощі прядива...

*

Притулений присмерком до Твоїх полушечок, розсипаних на килимі, мов квіти на бенкеті, пропадаю серед танку заколисних барв.

Твої очі виткані з тих самих шовкових ниток, що Твої мягкі рухи і теплі лінії Твоїх пліч.

Все, що довкола нас — позначає з Твого Аріядниного клубка.

*

Та Тобі байдуже. Ти пірнула у хвилі радія і купаєшся в мельодії, що бє об стіни піною південних берегів.

Не хочу й угадувати, що це ґаптує нашу вечірню годину: барвиста гра Твоїх очей, тремтіння антени, чи Твоїх уст.

Солодкий крутіж. Хочеться припасти лицем до ґаптованого квітника — відворожити очі, втишити уста:

*

Сутінки влузують із перехочливих бажань.

Один необережний порух може заплямити малюнок — ненарушну свіжість барв і непорочну лінію Твоїх пліч.

Боязко тулюся до Твоїх теплих полушечок, назирці стежу за грою Твоїх очей, тремтінням антени, обстяжкою Твоїх уст.

*

Один необережний порух — — —

Не знаю, в що запутався: в тороки мережаних пацьок, в павутиння радія, в нитки чи голки...

Це кінчине Твоїх пальців — терни та пупави роз;

Прядиво пестощів“.

*

Оцей рисунок називається: „Шовкові нитки“.

Хтонебудь узявши книжку в руки, жалував може за іронічною усмішкою Рудницького, прочитавши кілька сторінок, забуде про всі сумніви, полонений майстерністю авторових строф. Просто хочеться зацитувати більше з привабливої книжечки, бо все тут делікатно відчуте, по мистецьки, коліровими олівцями кинене на папір, але не роблю цього, щоби не відбирати читачеві насолоди першої інтимної зустрічі з новою книжкою.

Коли маю сформулувати який закид то проти шукання чисто діялектичної пуенти, ефекту, що помічаємо в деяких початкових строфах. Тому, від дещо механічної будови „Першої зустрічі“, волю щирий сентимент і досковалу музикальність: „Шепоту розколиханої гілки“, „Літніх великоміських вечорів“, „Румянців“ і „На св. Миколи під подушку“. Але книжка М. Рудницького, за кожною новою лектурою, розкриває нові, незамічені перше тайни.

Окрема згадка належиться ґрафікам Павла Ковжуна. Виявляють вони певність стилю та широку скалю фантазії, як звичайно. Ця вибагливість рисунку нашого артиста дивує нас менше від майстерности слова письменника. Наші артисти-пластики вже здавна стали до почесних змагань із іншими народами світа і виборoли собі навіть серед них не останнє місце. Доказом цього хоч би осінні виставки і недавнє відзначення Павла Ковжуна на міжнародній виставці екс-лібрісів у Льос Анджельос. Чомуж до нині освоюємо не право нашим письменникам?

——o——

ВСЯ ЮВИЛЕЙНА КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! Всі українці й українки, українські товариства й установи, співацькі, музичні й аматорські гурти і вся українська молодь колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу", БО МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! — Заколядовані гроші слати прямо до Централі на адресу: „Рідна Школа", Львів, Ринок 10.

Радянський бюджет.

МОСКВА, 31. XII. ПАТ. Державний буджет, ухвалений Центральним екзекутивним комітетом на 1932 р., устійнено на 27.542 міліонів рублів і 27.042 міліонів рублів видатків. Буджетова резерва виносить 500 міліонів рублів. Найбільшу позицію в доходах дають податки. Із цього джерела большовики надіються дістати 16.753 міл. рублів.

Польща запрошена на репараційну конференцію.

БЕРЛІН. 31. XII. ПАТ. У звязку зі скликанням міжнародньої репараційної конференції до Льозанни та запрошенням на неї Польщі гуґенберґівська преса в депеші з Льондону зазначує, що вправді англійське міністерство закордонних справ не вияснює, з якої причини також Польща, незаінтересована безпосередньо в репараційних сплатах, дістала запрошення на цю конференцію, однак нема сумніву, що англійський уряд запросив Польщу наслідком візити міністра Залеського в Льондоні.

—o—

Китайсько-манджурський конфлікт.

ПЕКІН. 31. XII. ПАТ. Агенція Аваса потверджує, що коло місцевости Та-ва прийшло до бою між правильним китайським військом і японським. Наступ розпочали китайці, користуючись панцирним потягом. Японці відповіли контратаком, уживши 8 гармат, 18 панцирних самоходів і кілька літаків. Втрати людьми досі не відомі. Китайці не видержали японського удару й покинули Чін-Чов, ідступаючи поза китайський мур.

МОСКВА. 31. XII. ПАТ. Радянські кореспонденти повідомляють, що б. китайський цісар Пуї прибув знову до Мукдену, цим разом з японським дорадником Доітарі. Привернення манджурської монархії вирішене.

—o—

Арештування комуністичного страйкового комітету.

БЕРЛІН. 31. XII. ПАТ. Поліція в Герне арештувала в середу вечором учасників тижневих інструкційних зборів комуністичної партії. Сконфісковано документи, з яких виходить, що комуністи готовили подрібний плян страйкової акції в рурському басейні на день 2. січня ц. р. Арештовано 40 учасників зборів.

—o—

Провізорична розвязка репараційної проблєми.

Як повідомляє париська преса, французько-англійський плян, який тепер виладжують, передбачує провізоричну розвязку репараційної проблєми. Ця розвязка можлива на таких умовинах: 1) Німеччина дістає провізоричну мораторію для хороненої транші ануїтетів на 3 роки. 2) Задля збереження престіжу пляну Йонґа Німеччина має вплатити до Банку міжнародніх виплат приладаючу на той час часть неохороненої частини ануїтетів. Цю суму після виплачення Франція виплатить негайно управі німецьких залізниць у формі позички. 3) В заміну за цю уступку Німеччина має зобовязатися до виконання означеної скількости достав для Франції, Румунії та Югославії. 4) Після трьох років будуть знову досліджувати платездатність Німеччини. 5) Проблема сплати короткоречинцевих довгів Німеччини має управильнитися умовами з поодинокими державами-вірителями. 6) Вірителі Німеччини мають зробити спільні заходи в Злучених Державах, щоби дістати відповідні уступки в справі воєнних довгів задля уможливлення уздоровлення господарського положення Европи.

З уваги на те, що американський конґрес противиться тільки счеркненню або зменшенню воєнних довгів, ніщо не стоїть на перешкоді автоматичному продовженню мораторії Гувера.

—o—

Гітлєр зажадає звороту Поморя і Шлеська.

ПАРИЖ, 31. XII. ПАТ. Щоденник „Парі Міді" подав розмову з д-ром Шульцом, шефом гітлерівського пресового бюра в Парижі. Д-р Шульц заявив, що Гітлер надіється обняти владу в Німеччині на весну. Першим ділом нового уряду буде виповісти артикул 23 версайського трактату, що говорить про односторонню відповідальність за вибух війни в 1914 р., і рішучо відмовити заплати всяких данин.

В господарській ділянці уряд Гітлера розпорядить знесення грошевих бірж і введення нового робітничого законодавства, подібно як це зробив Мусоліні в Італії.

Запитаний про становище супроти Польщі, заявив, що Гітлер буде домагатися від Польщі звороту Поморя та Шлеська. У відношенні до Франції уряд Гітлера займе становище вижидаюче, однак буде обстоювати зворот Альзації й Льотарингії.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗАЯВА ВІЦЕКОРОЛЯ ІНДІЇ.

КАЛЬКУТА. 31. XII. ПАТ. З авторитетних джерел повідомляють, що заява віцекороля, зложена у відповіді на запит Ґандія вказує, що віцекороль схильний обговорити з Ґандієм справи конституції, які повстали у висліді конференцій Круглого Стола. Та віцекороль застеріґся, що коли конгрес поручає дальше пасивний спротив, то уряд буде рішений протиставитися цьому.

—o—

ПРОМОВА ГІНДЕНБУРҐА ДО НАРОДУ.

БЕРЛІН. 31. XII. ПАТ. През. Гінденбурґ виголосив нині я год. 21.30 перед мікрофоном радіостації промову до німецького народу. Промову трансмітували всі німецькі й австрійські стациї, а також 200 американських стацій. Вони подали промову в німецькій та англійській мові. През. Гінденбурґ заковує тяжке положення Німеччини та заохочує німецьких горожан перетревати теперішні тяжкі часи для кращої будучности.

—o—

ПЛЕБІСЦИТ У ФІНЛЯНДІЇ.

Гельсінгфорс. 31. XII. ПАТ. По обрахунках із 158 плебісцитових округ у півд. Фінляндії за прогібіцією заявилося 28.000 горожан, за повним скасуванням алькоголю 120.000.

ВИБИЛИ ШИБИ В „РОМІ" Й ЦУКОРНІ.

Ок. 9. год. веч. на вул. Академічній у Львові гурток комуністів вибив шиби в цукорні Ведля, а опісля в каварні „Рома". Школи є на 1.400 зол. Поліція пустилася в погоню за втікаючими комуністами, які ще на вул. Фредри вибили шибу у фризієра. Двох комуністів арештували.

САМОГУБСТВО ЗАЛІЗНИЧНИКА.

На Сильвестра застрілився львівський залізничник Варденґа (Городецька 89). Причина невідома.

—o—

НОВІ ПОДАТКИ.

ВАРШАВА, 31. XII. ПАТ. Дн. Д. З. з 31. XII. оголошує закон з 17. XII. 1931, який настановляє крізовий додаток до держ. податку від нерухомостей у міських громадах і від деяких будинків у селах. Додаток цей виносить 3 прц. виміру податку від нерухомостей. Від крізового додатку вільні є мешкальні будинки, яких річний чинш не переступає 1000 зол. До того додатку не можуть брати ніякого додатку в користь держави і комунальних самоврядувань. Закон обовязує від 1. І. 1932., за виїмкою Шлеська, а тратить обовязуючу силу в речинці, означеному розпорядком мін. ради.

ХТО НЕ ПЛАТИТЬ ЗА ЧАСОПИС, ПІДРИВАЄ РІДНУ ПРЕСУ

МІН. ҐІКА У ВАРШАВІ ТА В ПРАЗІ.

БУКАРЕШТ. 31. II. ПАТ. Міністр закордонних справ Ґіка із скретарем приїде у Варшаву офіціяльно 8. січня 1932.

ПРАГА. 31. XII. ПАТ. Згідно з офіціяльною вісткою з Букарешту міністр закорд. справ Ґіка приняв запрошення міністра Бенеша та приїде до Праги 19. січня ц. р. Гостина матиме приватний характер і згідно з комунікатом є в льогічнім звязку з побутом мін. Ґіки в Білгороді та Варшаві.

Чи Фінляндці мають пити?

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 30. XII. ПАТ. Заінтересування народнім референдум у справі прогібіції дуже велике. Вказує на це число зголошень по витяги з виборчих ліст. Агітація заінтересованих чинників розгортається енергійно. Переважна частина преси стоїть по стороні антипрогібіційного табору.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 31. XII. ПАТ. Нар. референдум над прогібіційним законом відбулося спокійно. Участь голосуючих по містах обчисляють на поверх 50 прц., по селах менше. Вислід голосування буде відомий за пять днів.
нів організації, які обіцяли, що не братимуть
вислід народнього референдум над прогібіційним законом у Гельзінґфорсі представляється так: за вдержанням прогібіції заявилося 13.000 голосів, за цілковитим її знесенням 65.000.

„ЧЕРВОНІ СОРОЧКИ" ЗЛІКВІДОВАНІ.

ПЕШАВАР, 31. XII. ПАТ. Влада опанувала цілковито ситуацію і всяка небезпека поширення руху „червоних сорочок" зліквідована. Членів організації, які обіцяли, що не братимуть участи в руху, звільнено. Взагалі вчора арештовано в Пешаварі 150 осіб.

—o—

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ДЕФІЦИТ ЗЄДИН. ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН, 31. XII. ПАТ. Державний дефіцит за 1931 р. обчисляють на суму коло 2,350 міліонів долярів на основі статистики за останній півріч та перелбачувань на перший півріч 1932.

Берестейський процес.

49-ий день розправи.)

Сьогоднішня розправа почалася від промови адв. *Яроша*. Усі його закиди прокураторам — основані на признанні б. прем. Бартля, який висловився, що не відчував революційних настроїв. Ця заява мала би перечеркнути львину частину акту обвинувачення, а прокуратори свідомо не взяли її під розвагу. Оборонець Ярош намагався доказати, що берестейський процес відбувається не лише без обвинувачених і прокураторів, які міняються своїми ролями, але теж і без самої справи. Бо мета процесу не доказання вини б. берестейським вязням, а затвердження доконаного давно діла — їхнього увязнення. Таким чином судова саля замінялася на салю політичних гутірок.

Лишаються ще лише дві останні, але ударні промови оборони — адв. Смяровського та Беренсона.

Біржа.

Збіжа.

Пшениця двірська 24·25—24·75, пшениця селянська 22·00—22·50, жито галицьке 25·25—25·50, ячмінь галицький броварняний 19·00—21·00, ячмінь на кашу 15·25—15·75, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·50—22·00, кукурудза румунська 17·00—17·50, бараболя промислова 2·80—3·00, фасоля біла 18·50—20·50, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 27·00—28·00, горох пів-Вікторія 30·00—32·00, горох пільний 26·00—27·00, бобик 22·00—23·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 17·00—18·50, сіно солодке краєве прасоване 9·00—10·00, солома прасована 4·50—5·00, гречка 17·50—18·00, льон 36·00—38·00, лубінь синій 32·00—34·00, ріпак 29·00—30·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·50—13·75, отруби пшеничні 11·75—12·00, крупи гречані 34·00—36·00, пенцак пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 00·00—00·00, макухи льняні 00·00—00·00, просо краєве 18·50—19·00, мак сірий 25·00—26·00, мак синій 80·00—90·00, мак [illegible] 00·00—00·00, конюшина червона 170·00—180·00.

Вибух пекольних машин.

НЮ-ЙОРК. 31. XII. ПАТ. В Істон, в стейті Пенсільвенія до місцевого почтового бюра принесло двох людей, які зараз швидко віддалилися, сім пачок, адресованих до генерального італійського консуляту в Ню-Йорку і до італійського консуляту в Пітсбурзі. В пачках були, нібито, часописи. Дві з тих пачок експльодували, коли оглядали їх почтові урядовці. Один урядовець згинув на місці, а чотирьох тяжко ранило. Одному із них відорвало обі руки. Арештовано біля почтового будинку двох італійців, що походили з Ню-Йорку.

У львівській радіостанції.

Львівська радіостанція — одна з найбільших у Польщі. Обслуговує вона 50.000 абонентів, що є рекордом усіх польських станцій, бо навіть величезна станція в Рашині біля Варшави не має стільки. Львівська станція наскрізь модерна, виставлена коштом одного міліона триста тисяч золотих, при видатній допомозі держави. „Польське Радіо" це акційна спілка, в якій держава має 45 відсотків акцій. Весь прибуток (150.000 зол. місячно) йде до Варшави, а Варшава удержує зате львівську радіостацію та платить гонорарі виконавцям точок львівської програми. Ці гонорарі не можуть переступити 4.000 (словами: чотири тисячі зол.) місячно, що є аж надто скромне в порівнанні з прибутками. Але це вже така доля Галичини ще з часів Австрії, що „експорт" грошей завсіди перевищав „імпорт". Обмежені грошеві засоби і обмежена скількість точок радіо-програми (15%) не дає львівській стації розвинутися як слід. А моглаб вона стати одною з найбільш цікавих стацій, не тільки в Польщі.

Щороку уладжує львівська радіостація конференцію з представниками преси, щоби виявити досягнення, виправдати недомагання та вислухати думок і побажань. Відбулася така конференція і з кінцем 1931 р. в домівці радіостації при вул. Баторія 6. Явилися там представники всіх польських часописів, а з українських тільки два („Діло" і „Новий Час"). Видно дирекція радіостації не вважала за відповідне запросити представників наших тижневиків, хоч повинна була це зробити у власнім інтересі.

Після рефератів управи радіостації розвинулася дискусія на тему радіо-програми і ріжних побажань радіо-слухачів. Представники української преси звернули увагу дирекції на малу скількість українських авдицій, що в ніякій мірі не відповідає ні скількости українських абонентів, ні фактичним вимогам нашої країни. Дирекція запевнила представників, що буде старатися збільшити скількість українських точок, бо вони оживлюють радіо-програми. На Різдво буде передана Служба Божа зі Станиславова (чому якраз звідтам, коли там нема хору?!) і з Волоської церкви, де співатиме хор проф. Прокоповича (колядки і щедрівки).

Апелюємо до всіх абонентів радія, щоби в своїх листах до Управи домагалися як найбільше українських авдицій, піддавали проекти та висказували похвали за виконані точки. **Кр.**

——o——

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 792—?

— **На санацію „Просвіти"** зложив на руки головного редактора „Діла" В. Мудрого — п. **М. Малицький** зі Шляхтинець **пятьдесять долярів,** як першу рату.

— **Ялинки „Рідної Школи".** Українські громадяни Львова мають добру нагоду купити за низьку ціну прегарні ялинки ріжної величини, які саме одержав Повітовий Союз Кружків „Рідної Школи" у Львові з Митрополичих Дібр у Перегінську. Ялинки продаватимуть на площі св. Юра ч. 5, при школах „Рідної Школи": ім. Шевченка (вул. Супінського ч. 23. біля Академ. Дому), ім. князя Льва (вул. Крупярська ч. 15), ім. кор. Данила (вул. Жовківська ч. 62). — У справі продажі ялинок ніхто не робив із „Рідною Школою" ніякої умови (також не робив її п. М. Доміна, який оголошується у пресі), тому треба купувати їх лише при школах „Рідної Школи".

— **З приводу смерти Михайла Галушинського** прислали заяви співчуття ще такі установи: Філія Т-ва „Просвіта" у Харбіні; „Український Союз у Бразилії" — Порто Уніон, „Українська Громада" — Уніон да Вікторія, Філія „Українського Союзу у Бразилії" — Уніон да Вікторія.

— **Не тільки ми бідні з граматикою.** Новий правопис поплутав у нас неодному язик і поперекидав букви. Саме коли це пишемо, маємо перед собою допис, де автор пише „повітту", згадуємо, як одна з наших учительок пише „бабуння" і не забули ще веселих апострофів у правописі деяких наших учених. Та не гадаймо, що тільки ми маємо такі клопоти. Нинішний польський правопис кивається бодай між двома системами, а урядово введена граматика Шобера має все свою славу як твір середньовічної схолястики. „Ґазета Поранна" у вчорашньому числі наводить випадок, що якийсь громадянин із Ґдині перестудіювавши граматики Шобера та Лося попросту зїхав із глузду, у розпуці, що відкрив стільки розбіжних і суперечних рад.

— **„Стшельци" гуляють.** До якого нахабства доходять „стшельци" в нашому повіті, вказує ось такий факт: Дня 9/XII ц. р. в Оришківцях вертав вечером з читальні до дому Маріян Бариляк с. Петра. Нараз на дорозі обскочили його озброєні в кріси місцеві „стшельци" (між ними Бариляк пізнав Франка Лукасевича, Стаха Ковальчука і Петра Ковальчука), казали піднести руки вгору, обшукали всі кишені і одіж нападеного. Повиймали всі папери, при чому пропала нападеному книжка „Заколот", яку він ніс із читальні після проби зматорського гуртка. Маріян Бариляк повідомив про це прокуратора в Чорткові та жде, як до цього виступу „стшельців" поставиться сторож права.

— **Із краєвої хроніки.** У Пацикові, долинського повіту, грабіжники пробили ножем Осипа Ставнюка та втекли. — Дмитро Романюк вискочив із III. поверху судового будинку в Чорткові та згинув на місці.

— **По широкому світі.** Під замітом приготувань до замаху на сталівню „Весняг", арештувала поліція двох робітників у Вестфалії. — Автобус упав до каналу в Смільд біля Амстердаму; три подорожні потонули. — У новорічній промові Гітлер висловився, що має 15,000.000 прихильників, 800.000 партійних членів. — Поважно занедужав Гендерсон. — Зєдинені Держави не приймають більшовицького дерева. — Більшовики замовили в Еспанії 50 кораблів. — В Австрії приготовляють мораторію. — Велика горяч в Австралії спричинила багато занедужань від сонішного удару. — Манджурія, нова держава, має червоно-синьо-жовтий прапор. — В Еспанії 15 ґубернаторів завісили в урядуванні за лагідність.

— **На кордоні Афґаністану.** Невтомний автор і режисер „Чанґа", „Ранґо", „Чотирьох білих пер", Ернест Шедзак перебуває тепер із своєю фільмовою караваною в горах на кордоні Афганістану й Англійських Індій. Там він накручує фільму з життя племени афридіїв, які споконвіку воюють із анґлійцями. Шедзак написав про свої враження з країни афридіїв до одного американського часопису. Афридіїв важко зробити фільмовими артистами. Вони не плекають якоїнебудь ненависти до нікого, але вони воїни з самої природи, ніколи не відкладають зброї. Без неї здається афридієві, що йому важко стояти, ходити та лежати. Перед кожною знимкою в кожній оселі треба попереду зробити переговори, щоби забезпечити фільмові апарати перед стрілами самих афридіїв, їх споконвічних ворогів — вазиріїв і ворогів одного та другого племени — махсудів. Треба теж охороняти перед нападами англійську стежу, яка провожає фільмову каравану... У Ню-Йорку почали вже монтаж уривків цієї цікавої фільми.

— **Вбивство 17-літної львовянки.** Минулої ночі у віллі інж. Зареми у Бруховичах убив хтось його 17-літню доньку Єлисавету. Інжинір Заремба жив довгий час зовсім добре з своєю жінкою, опісля, коли приняв до своєї наймолодшої донечки Олени пістунку Емілію Ґорґон, 30-літня пістунка стала його любкою. Коли про все довідалася дружина інжиніра, збожеволіла і її примістили в лічниці. Інжинір Заремба став жити на віру з пістункою своєї доньки. Слідчий суддя переконаний, що Єлисавета Зарембівна впала жертвою любови батька до Олени Ґорґон, яка вбила її з мести за перешкоди до розводу інж. Зареми з дружиною. На стінах кімнати, де згинула нещасна Єлисавета від ударів кухонним сікачем, залишились сліди пальців злочинця. Досліди над кровавими слідами виявлять, чи винна Олена Ґорґон у смерті доньки свого любка. Покищо все свідчить проти неї: зізнання сина Зареми, брата вбитої, який бачив у передпокою укриту за ялинкою жінку — прибрану в футро, а коли він крикнув біля закровавленого трупа сестри, прибрана в футро прибігла разом з іншими домашніми Олена Ґорґон — хоч завжди дома ходила без нього. У пивниці дому знайшла поліція огарок свічки, яку злочинець приніс після виповнення злочину. Попереднього дня Олена Ґорґон казала привязати пса, який обрігав віллю, пес має на голові рану від удару сікачем. Сліди йдуть лише з мешкання до пивниці. Інж. Заремба і його любка Олена арештовані; якби виявилося, що злочин — діло Олени — обоє вони відповідатимуть перед наглим судом.

— **Зимові спорти та відповідні харчі.** Щоби зимові спорти принесли якнайбільше користи нашій молоді, мусить вона звернути увагу на відповідне харчування та забирати харчеві засоби з собою на всі прогульки. Найкращим засобом харчування є **цукор** у всіх видах, як цукорки, шоколядки, варення. Тому радимо щиро всім спортовцям користуватися якнайбільше цим смачним, дешевим і дуже корисним для здоровля, засобом харчування та зробити собі запаси цукру перед кожною прогулькою.

— **V. Загальні Збори Союзу укр. власників реальностей** відбудуться в неділю дня 3. січня 1932 р. в домівці Т-ва при вул. Підвалля ч. 9 I. пов. в год. 10. рано. В разі браку приписаного статутом числа членів, збори зачнуться в год. 11. рано без огляду на число приявних. Осібних повідомлень не висилається. Участь членів обовязкова. Гостям раді. За Виділ: **Кокорудз,** голова, **Ігнат,** секретар. 1131

Куток мови.

В останніх часах доходять до нас щораз частіші голоси, що слід би відновити в „Ділі" „куток мови". У свій час він викликував нераз невдоволення тому, що дехто добачував, зовсім несправедливо, в наведених замітках злобну тенденцію докоряти деяким авторам і видавництвам. Одночасно потреба стежити за чистотою мови відчувається в нас щораз сильніше. Не маємо ніякого орґану ні установи, що присвячувала би постійну увагу цій важливій справі. Наші видавництва подекуди з матеріяльних причин, подекуди з недостачі зрозуміння справи, не мають окремих коректорів мови, що устійнювали би правопис і очищували мову із найгрубших помилок.

Ми рішили наводити яко мога частіше у кількох рядках дуже поширені, прикрі помилки, в які й самі попадаємо. Починатимемо з самого „Діла", щоби читачі могли поглянути в текст останніх чисел.

„Діло" ч. 1. знова (моск.) зам. знов, знову; „в нас покликано до життя" краще: покликали; „уділювання", „уділяти" прикрі польонізми, які треба заступати рідними висловами „признавати кредити; „наше громадянство не розважує (поль.) того стану" — зам. обдумує, обмірковує, бере на увагу, бо „розважати" в нас — це „потішати".

„Новий Час" ч. 1. „публікації на ріжних мовах..." це москалізм замість: „в ріжних мовах" або „ріжними мовами"; „стараються узискати допомогу" (поль.) зам. дістати, придбати, виєднати; „зарядили (поль.) переведення контролі" зам. доручили, видали розпорядок перевести контролю, бо „зарядити" можна рушницю; „помимо (поль.) всіх заходів" зам. не вважаючи на..., без огляду на...; „ізза браку фондів" зам через („ізза" значить „зпоза" нпр. „ізза хмар виринув місяць").

„Час", ч. 1. „2.000 осіб очікувало прибуття корабля" (зовсім по польськи) зам. „ждали приїзду корабля", або краще: „ждали, коли приїде..."; „підносилися (поль.) оклики" зам. лунали, чути було; „між прихильниками... а (поль.) націоналістами" (зам. і; „вицофатися" (поль.) зам. відступати, податися назад; „обговорюватимуть про (!) зближення" зам. обговорюватимуть зближення; „вязень покористовується майже всіми позривками" зам. користується

——o——

Відозви й комунікати.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА!

Лише кілька днів ділить нас від Різдвяних свят.

Українське зорганізоване жіноцтво взяло на себе обовязок доложити всіх зусиль, щоби передсвяточні закупи були полагоджувані лише в українських торговельних установах. Тією акцією маємо доказати, що розуміємо завдання сучасного моменту, що залежить нам на розбудові і зміцненні українського господарського життя.

Переживаємо, що правда, економічну крізу, яка спричинила сильне обмеження домашніх бюджетів і заведення під кожним оглядом ощадностей. Одначе ця обставина тимбільше промовляє за тим, щоби всі передсвяточні закупи робити виключно в українських крамницях, котрі також відчувають крізу і просто чекають на святочні торги. Злочином буде, непростимим злочином, коли в нинішній хвилині свідома українська жінка байдуже поставиться до нашого заклику і тяжко придбаний гріш занесе до неукраїнських крамниць. Злочином буде, коли зорганізоване українське жіноцтво, котре вже нераз давало докази здисциплінованости і пожертвування, не переведе в життя киненого нами заклику: **лише в українських крамницях, лише український товар!**

Ми, українські жінки, дамо доказ, що розуміємо вагу самовистарчальности народнього організму, коли переведемо передсвяточні закупи по думці вище наведеного клича. З енергією та захопленням приступаймо до діла, не минаймо ні одної української родини, подбаймо скрізь, щоби ні один гріш не пішов у чужі руки.

Акцією зорганізування передсвяточних закупів повинні занятися окремі комітети, а де їх нема, свідомі одиниці. Їх завданням спопуляризувати при щоденних зустрічах цілі нашого заклику, притягнути до співпраці не лише інтелігенцію, але також українське міщанство, робітництво та селянство, викликати серед них захоплення справою так, щоби наша передсвяточна акція мала справді загальнонаціональний характер.

Для перегляду розмірів нашої акції бажаним є, щоби кожна українська жінка, котра буде переводити закупи, заздалегідь приготовила окрему книжечку, в якій крамниця втягне суму, на яку були роблені закупи.

Вміщуючи цей другий заклик, сподіємося, що він не перейде без відгомону і що українське жіноцтво доложить усіх зусиль, щоби щойно започаткована акція виказала силу українського жіноцтва, його підприємчивість та енергію. Докажемо це, коли зуміємо зорганізувати передсвяточні закупи, з повним розумінням тієї акції, котра має стати трівкою основою дальшого розвитку українського життя.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК:
Мілена Рудницька — голова; **Анна Палій** — господарська референтка; **Єлисавета Круківна** — секретарка.

СПОРТ.

Гаківка: Чорні—Україна.

Гаківкові змагання цих двох дружин за мистецтво А-кляси львівської округи відбудуться в пятницю 1. ц. м. на совганці Л. Т. Л. при вул. Пелчинській в год. 20.30 вечором. Змагання ті заповідаються цікаво, бо українська дружина буде старатися повторити свій успіх, осягнений над Погонею, а Чорні в свою чергу задержати перше місце в табелі окружних мистецтв. На випадок відлиги змагання цих обох дружин відбудуться в неділю 3. ц. м. в тій самій годині на совганці Л. Т. Л.

Гаківковий турнір в Катовицях.

Заповіджений на час від 31. XII. 1931 до 3. I. 1932 гаківковий турнір у Криниці, в якому мали взяти участь дружини: канадійська, віденська, будапештенська, німецька і польська, відкликали наслідком відлиги. Зате 1. ц. м. розпочинаються на штучному торі в Катовицях гаківкові змагання з участю чотирьох дружин: Отави (Канада), В. Е. Ф. (Відень), Брандербургер С. К. (Берлін) і репрезентації Польщі.

На санування Т-ва „Просвіта“.

VIII. виказ підписаних позичок для санування Т-ва „Просвіта“.

Львів: д-р Дмитро Левицький 200, Остап Луцький 100, Зенон Пеленський 100, д-р Антін Горбачевський 100. **Бібрка:** Оля Мельникова з Ляшок Дол. 20, о. Мих. Качоровський з Підсоснова 50. **Рогатин:** чит. „Просвіти“ у Васючині 10, кооп. „Відбудова“ в Васючині 10, молочарня „Відбудова“ тамже 30, о. Василь Сайкевич 50, Дмитро Сенишин 5, Михайло Цугила 5, Василь Гнип 5, Максим Мовчан 5, Петро Духній 5, Микола Лісевич 5, Микола Лобай 5, Яків Вітів 5, Янь Коваль 5, Іван Левицький Цугила 5, Гриць Постолюк 5, Павльо Гнип 5, Михайло Пашковський 5, Дмитро Гнип 5, Іван Левицький 5, Іван Телішевський 5, Михайло Семкі 5, Василь Джулинський 5, Михайло Левицький 5, Микола Пашковський 5. **Комарно:** посол Гр. Тершаковець з Якимчиць 100. **Коломия:** Юра Чукур з Ковалівки 100, Олена Кисілевська 100, Микола Войцеховський 20. **Золочів:** д-р Ярослав Олесницький 100. **Сколе:** о. Степан Смачило з Гребенова 30, Пацкань Йосиф 50, Осип Терлецький 30, Володимир Кашинець 5, Іван Заяць, син Федя 10, Михайло Шолопата 5. **Перемишляни:** „Народній Дім“ 120, д-р Сахно Ярослав 100, д-р Свістель Франц 100, Безпятка Евстахій 50, Косович Іван 20, Гузар Михайло 20, Макух Тарас 10, Кушнір Василь з Корелич 10, Шуплат Іван з Корелич 20, Галичин Теодор з Корелич 25, Орловський Іван з Дусанова 20. **Ярослав:** Дмитро Павлівець з Павлової 5. **Рожнітів:** д-р Осип Бородчак 200, о. Йосиф Логинський зі Струтина Нижн. 50, д-р Роман Курбас 100, д-р Василь Палідвор 100, Климентина Шлапак 10, о. Степан Пясецький 10, Богдан Котурбаш 20, Марія Біланова з Рівного 20. **Борщів:** Андрій Стефанюк з Жилинець 5, Дмитро Федчук з Жилинець 5. **Жовква:** Михайло Костюк з Сулимова 5. **Калуш:** Петро Мигович 20, Павло Максимяк 10, Осип Мікула 10, Іван Король 10, Філемон Біленький 5, Дмитро Сметанський 5, Михайло Строніцький 100, Антін Возняк 10, Іван Ступницький 10, Марія Козаківна з Болохова 10, Михайло Козак з Голиня 15. **Ряшів:** Михайло Кассіян 15, Лев Посацький 25, Юрій Демчина 15. **Ніско:** з Нарту Старого Софія Рибакова 10. **Прага (ЧСР)** інж. Назар Гнатюк 50. Разом **2865 зол.**, разом з усіми попередніми **23846.70 зол.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 31. XII 1931 за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 5·80—6·00 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр:

Субота 2. січня в год. 7.30 вечором „Кармен“.

Неділя 3 січня в год. 7.30 вечором „Галька“.

Вівторок 5. січня в год. 7.30 веч. „Аїда“.

Театр Ріжнородностей:

Пятниця 1. січня в год. 3.30 попол. „Гранд-Готель“.

Пятниця 1. січня в годині 8 вечором „Граємо оперетку“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі“ (Альб. Прежан)

КАСІНО: Звукова версія „Бен Гур“.

КОПЕРНИК: „Вбивство банкира Шпілера“.

ЛЕВ: „Маряду“ (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Вбивство банкира Шпілера“.

МІРАЖ: Пат і Паташон і Гарольд Льойд.

ОАЗА: „Співак гір“.

ПАН: „Король прошаків“.

ПАЛЯС: „Під кураделею“ (Власта Буріян).

ПАСАЖ: „Червона пімста“ (Тім Мек Кой) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Шляхом ганьби“.

СОНЦЕ: „Озеро кохання“.

СТИЛЕВЕ: „Атлянтик“.

УТІХА: „Катерина 1.“ (Ліль Даговер). „Замасковані лиця“ (Тім Мек Кой)

ХИМЕРА: „Рай залюблених“ і „Діточий кабарет“.

Програма радіо.

Неділя, 3. січня 1932.

Лайпціґ (259,3) 20.00 Оперетка. **Моравська Острава** (263,4) 16.00 Концерт. **Брно** (341,7) 19.00 Хор. **Льондон** (355,9) 17.30 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 18.00 Концерт. **Гамбург** (372,2) 14.45 Концерт. **Букарешт** (394,2) 20.00 Танкова музика. **Берлін** (418) 15.00 Література. **Рим** (441,2) 16.40 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 11.30 „Світ на грам. кружку“. **Прага** (488,6) 18.00 Танкова музика. **Мілано** (501,7) 21.00 Опера. **Брюсель** (509,3) 22.00 Вечір пісні. **Відень** (517,2) 19.30 „Історія культури“. **Рига** (525,4) 21.05 Оперетка. **Мінхен** (532,9) 18.10 Хибне получення. **Будапешт** (550,5) 15.45 Пісні. **Ленінград** (1000) 16.30 Концерт. **Осльо** (1083) 20.00 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 22.10. Концерт. **Москва** (1481) 15.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 2. січня 1932.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Грамоф. кружок. 13.10 Про погоду дня. 13.15 Господарська оповістка. 15.00 Грамофоновий кружок. 15.15 Військові новини для всіх. 15.50 Грамоф. кружки. 16.05 „Ліс у зимі“. 16.20 Радіохроніка. 16.40 Грам. кружки. 18.05 „Геройство дон Кіхота“. 18.30 Грамоф. кружок. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 „Найдавніші вистави Гамлета“. 19.40 Грамоф. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „На овиді“. 20.15 Концерт. 21.55 „На що пані зоробляє“. 22.10 Концерт. 22.45 Поліційна оповістка. 23.00 Опереткова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Рівенська Укр. Гімназія шукає від півріччя кваліфікованого вчителя латин. мови. Належно удокументовані подання приймає Дирекція до 20. I. 1932 р.
1127 1-3

Ялинки „Рідної Школи“ вже надійшли. Продаємо при школах „Р. Ш.“ — Пов. Союз Кружків „Р. Ш.“ у Львові.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПАНАХИДА
в перші роковини смерти
бл. п. Михайлини Евтушенко
(ур. СЦИБАЛО)
відбудеться у Волоській церкві 2 січня в год. 6·45 рано, про що повідомляє кревних і знайомих МУЖ.

Подяка.

Високопов. П. Меценасові проф. д-рові Володимирові Старосольському складаю отсею дорогою мою щиру подяку за дуже успішну безкорисну оборону в моїм довготреваючім процесі перед окружним карним судом у Львові.

1130 **Д-р Богдан Макарушка.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів Ринок 10